

TOHLE JE
UNIVERZÁLNÍ PERIODICKÝ
PŘEZKUM: BOSNA A HERCEGOVINA
TOHLE JE

VOJTĚCH DOMÍN
vojtech.domin@amo.cz

Pražský studentský summit

Pražský studentský summit je unikátní vzdělávací projekt existující od roku 1995. Každoročně vzdělává přes 300 studentů středních i vysokých škol o současných globálních tématech, a to především prostřednictvím simulace jednání tří klíčových mezinárodních organizací – OSN, NATO a EU.

 studentsummit.cz

 summit@amo.cz

 facebook.com/studentsummit

 instagram.com/praguestudentsummit

 twitter.com/studentsummit

 youtube.com/studentsummit

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu avzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

Vojtěch Domín

Autor je spolupracovníkem Asociace pro mezinárodní otázky a členem přípravného týmu Pražského studentského summitu.

Autor: Vojtěch Domín

Imprimatur: Jakub Drahorád, František Novotný,
Martin Mezenský, Barbora Novotná

Jazyková úprava: Alžběta Filipková, Tereza Novotná,
Anna Martínková

Sazba: Jaroslav Kopřiva

Grafická úprava: Jaroslav Kopřiva

**Vydala Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)
pro potřeby XXIV. ročníku Pražského studentského
summitu.**

© AMO 2018

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

Žitná 27, 110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 813 460, e-mail: summit@amo.cz

IČ : 65 99 95 33

www.amo.cz

www.studentsummit.cz

1 Předmluva	— 3
2 Úvod	— 4
2.1 Co je to UPR	— 4
2.2 Bosna a Hercegovina	— 5
3 Národní zpráva	— 5
4 Zpráva OSN	— 6
4.1 Mezinárodní smlouvy	— 6
4.2 Diskriminace	— 6
4.3 Korupce	— 7
4.4 Nucená zmizení	— 7
4.5 Práva žen	— 7
4.6 Nezaměstnanost	— 7
4.7 Sexuální násilí za války	— 7
4.8 Vězeňská zařízení a ill-treatment	— 7
4.9 Vnitřně přesídlené osoby	— 8
4.10 Romská menšina	— 8
5 Zpráva dalších organizací	— 8
5.1 Práva LGBT+	— 8
5.2 Oběti války	— 9
5.3 Svoboda médií	— 9
6 Závěr	— 9
Otázky pro jednání	— 10
Doporučené zdroje	— 10
Seznam použitých zdrojů	— 11

1 Předmluva

Předmluva je v background reportech (BGR) Pražského studentského summitu částí poměrně netradiční, v tomto případě má ale své opodstatnění. Na rozdíl od jiných je tento BGR koncipován spíše jako průvodce procedurou, což ho od čistě faktických textů odlišuje.

Když si tento text prolistujete, zjistíte, že se skládá z několika částí. Kromě obligatorního úvodu a závěru jde o tři zprávy – zprávu Organizace spojených národů (OSN), národní zprávu a zprávu pozorovatelských organizací. Skutečné podklady pro Univerzální periodický přezkum (Universal Periodic Review, UPR) jsou totiž pojaté obdobným způsobem. Zpráva OSN obsahuje informace ze zpráv speciálních zpravodajů, tedy nezávislých expertů na danou oblast lidských práv, a dalších lidskoprávních orgánů. Národní zpráva ukazuje pokroky, které stát udělal s implementací doporučení z minulých revizí, a dále i směr, jakým se chce dále ubírat. Konečně zpráva pozorovatelských organizací je souhrnem zpracovaným z údajů neziskových organizací a národních lidskoprávních institucí (například úřadu ombudsmana).

Přese všechnu podobnost v koncepci je tento text stále určen pro simulaci jednání, nenajdete tu tedy například doporučení lidskoprávních organizací. Na jeho konci ovšem naleznete seznam doporučených zdrojů a některé doplňující informace budou zdůrazněny i na přípravném setkání. Kromě toho je ještě jedna část, v níž se tento text odlišuje od podkladů pro skutečný přezkum. Pro účely úspěšného jednání je důležité i základní pochopení, jak přezkoumávaný stát funguje, proto je zde zařazena i kapitola k vývoji současné situace v Bosně a Hercegovině. To typickou součástí podkladů univerzálního periodického přezkumu není.

V neposlední řadě je důležité mít při čerpání informací na paměti jednu věc – lidská práva jsou tematikou plnou sporů, proto i informace stran revidovaného státu či neziskových organizací jsou do jisté míry subjektivně zaměřené. Přezkoumávaný stát nebude chtít dávat na odív, co se nepovedlo, nevládní organizace budou zase spíše usilovat o vyzdvižení veškerých pochybení.

2 Úvod

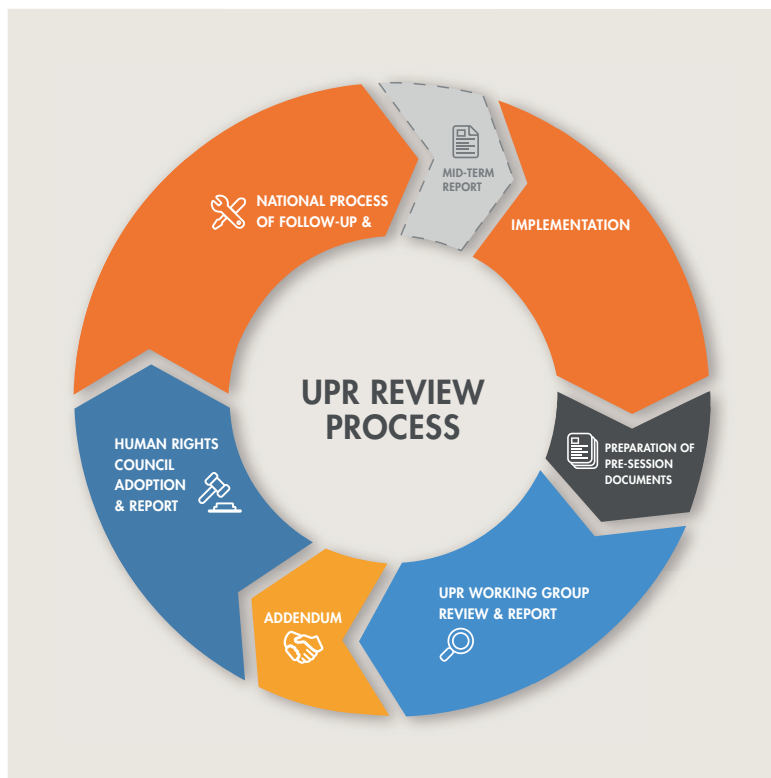
2.1 Co je to UPR¹

Univerzální periodický přezkum je procedurou v kompetenci Rady pro lidská práva (HRC), v jejímž rámci je každý členský stát OSN jednou za pět let podroben revizi stavu lidských práv. Cílem tohoto mechanismu je zlepšení stavu práv každého člověka, čehož se snaží docílit především skrze doporučení, která jsou přezkoumávanému státu dáována.

Ačkoliv je mezi jednotlivými přezkumy daného státu pětiletý interval, celá procedura není pouze jednorázovou akcí, nýbrž kontinuální prací nezávislých pozorovatelů, orgánů OSN a (to zejména) zástupců státu samotného. Tento cyklus se skládá ze tří částí. Jak již bylo nastíněno v předmluvě, první částí je příprava podkladů, které tvoří zpráva OSN, národní zpráva a souhrn poznatků nezávislých organizací shrnutý Úřadem Vysokého komisaře pro lidská práva. V této době může každý stát OSN také zasílat nejdůležitější otázky, na něž by mělo být během druhé části odpovězeno. Zmíněnou druhou částí je interaktivní dialog mezi revidovaným státem a státy doporučujícími, tedy

47 členy HRC a jakýmkoliv dalším státem OSN, jenž si přeje zúčastnit se zasedání. V tuto chvíli přichází na řadu prezentace revidovaného státu, dávání doporučení a pokládání dalších otázek. Zástupci nestátních institucí sem mají přístup pouze jako pozorovatelé, nemohou dávat doporučení ani hlasovat. Výsledkem 3,5hodinového dialogu pak je závěrečná zpráva. Ta obsahuje souhrn jednání s otázkami, odpověďmi na ně, doporučeními a jinými komentáři.

Poslední částí celého procesu, a jak bylo nastíněno na začátku kapitoly, tak i nejdůležitější, je implementace samotných doporučení, na niž má stát čas do dalšího přezkumu a v kteréžto době může podat dobrovolnou zprávu o průběhu implementace. Jelikož je Rada pro lidská práva orgánem bez vynucovacích pravomocí, nelze nespolupracující státy postihovat. Výsledky implementace ale mohou být nástrojem a ukazatelem v mezinárodní politice, důležitost procesu je i v přivedení různých aktérů na jednu diskuzní plochu.

Obr. 1: Jednotlivé fáze pětiletého cyklu UPR⁴⁷

2.2 Bosna a Hercegovina

Pro pochopení současné situace Bosny a Hercegoviny (BiH) je bezpodmínečně nutné začít s její historií a národnostním složením. Většinu populace tohoto státu tvoří tři tzv. konstitutivní národy, tedy národy, jejichž pozice je zakotvena v ústavě – Srbové, Chorvati a Bosňáci. Všechny tři národy hovoří velmi podobnými jazyky, které bývají někdy označovány za jazyk jeden: srbochorvatštinu (byť psanou různými abecedami), přesto se ale vymezují, a to skrze náboženství. Každý z národů je totiž svázaný s jinou vírou – Srbové jsou povětšinou pravoslavní, Chorvaté katolíci a Bosňáci muslimové. Toto rozdělení má kořeny hluboko v historii.

Od 15. století byla země součástí Osmanské říše, tehdy začala postupná konverze obyvatel k islámu. Ke konci 19. století se dostala pod nadvládu Rakouska-Uherska a po první světové válce byla součástí Království Srbů, Chorvatů a Slovinců (od roku 1929 zvaného Jugoslávie). Druhá světová válka pak znamenala přerod království v socialistickou republiku.² Tehdy začíná předehra ke konfliktu, který měl změnit tvář celého západního Balkánu. Po osamostatnění Slovinska a Chorvatska proběhlo v roce 1992 referendum o osamostatnění i v BiH. Většina srbských obyvatel území Bosny (tzv. Bosenských Srbů) jej však bojkotovala. Když byla Bosna uznána za nezávislý stát USA a Evropskými společenstvími (předchůdcovské organizace EU), začala bosenskosrbská ofenziva podporovaná jugoslávskou armádou – tou dobou již z většiny srbskou.³ Válka v Bosně se do historie zapsala především kvůli etnickým čistkám, tři a půl roku dlouhému obléhání Sarajeva⁴ a masakru ve Srebrenici, kdy bylo bosenskosrbskou armádou zavražděno na 7000 Bosňáků.⁵ Další etnické čistky probíhaly zejména ve východní části země, mnoho muslimských obyvatel tehdy bylo vysídleno z území obývaných

“ Národy, jejichž pozice je zakotvena v ústavě – Srbové, Chorvati a Bosňáci.

Srby na západ s většinovou bosňáckou populací. Na východě byly zřizovány dokonce tzv. znásilňovací tábory, jejichž oběťmi byly zejména neodsunuté muslimské ženy.⁶

Znásilňovací tábory⁶ – tzv. rape camps – vznikaly především na území současné Republiky srbské. V rámci etnického čištění bylo muslimské obyvatelstvo vysídlováno, přičemž ženy byly zavírány do detenčních center – nejprve do prázdných škol a jiných velkých budov, později do prázdných vesnic nebo částí měst. Tam byly znásilňovány a mučeny vojáky, kteří do těchto táborů měli zcela volný přístup. Nutno však poznamenat, že znásilňování, byť třeba ne v takové míře, bylo zbraní využívanou i Bosňáky a Chorvaty.

Válka v Bosně skončila v roce 1995 uzavřením tzv. Daytonské dohody. Podle té bylo mimo jiné rozděleno území státu na dvě entity – bosňácko-chorvatskou Federaci Bosny a Hercegoviny (FBiH) a Republiku srbskou, a pak distrikt Brčko, nad kterým mají oficiálně Federace a Republika sdílenou pravomoc. Spolu s tím dohoda prosazovala i rovnost tří hlavních (konstitutivních) národů Srbů, Chorvatů a Bosňáků.⁷ To je ostatně jednou z příčin složitosti současného politického systému – země je vedena tříčlenným Předsednictvem (prezidentským úřadem) Bosny a Hercegoviny. Jeden ze členů Předsednictva je Chorvat, jeden Bosňák a jeden je Srb – každý volený občany příslušné národnosti, zároveň se každých osm měsíců střídají v pozici předsedy. Podobně je koncipován Senát, kam opět mohou kandidovat pouze příslušníci konstitutivních národů. Romům, Židům a dalším menšinám jsou tedy tyto instituce zapovězené. Spolu s tím mají Federace a Republika i svá vlastní vedení v podobě parlamentů a ministrů.⁸

3 Národní zpráva

Během UPR v roce 2014 BiH přijala 128 doporučení, od té doby se pracuje na jejich implementaci – z velké části úspěšně. Mnoho doporučení se týkalo posledních Bosnou a Hercegovinou nepřijatých lidskoprávních úmluv. BiH během těchto tří let přistoupila ke všem

doporučovaným dohodám, jmenovitě k *Opčnímu protokolu k Úmluvě o právech dítěte*, *Druhému opčnímu protokolu k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech*, *Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen* i k *Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením*.⁹

Dále se daří spolupráce s Vysokým komisařem OSN pro uprchlíky, díky které se 12 tisícům uprchlíků a žadatelů o azyl dostalo jak finanční, tak další podpory.¹⁰ Ačkoliv se vláda BiH snažila, i přes zmíněnou spolupráci mohl být azyl udělen pouze 154 žadatelům, a to z důvodu nedostatečné kapacity v azylových centrech.¹¹ Podařilo se zlepšit i systém registrace čerstvě narozených dětí do matrik u romské menšiny, stejně jako množství jejich příslušníků nastupujících do škol. UNHCR také za první tři

měsíce roku 2018 zaznamenal příchod 1138 uprchlíků (zejména ze Sýrie, Pákistánu či Libye).

Země má stále problém s netolerancí většinové společnosti vůči LGBT+ menšině. I z tohoto důvodu byla navázána kooperace mezi státem a největší LGBT+ organizací BiH – Sarajevo Open Centre. Ta vyústila ve zřízení instituce obhájce v Kantonu Sarajevo, kterýžto úřad pomůže příslušníkům LGBT+ komunity v případě jejich ohrožení.¹²

4 Zpráva OSN

4.1 Mezinárodní smlouvy

Bosna a Hercegovina přistoupila ke všem lidskoprávním dohodám OSN.¹³ Přesto z posledních zpráv Výboru OSN pro práva osob se zdravotním postižením (Committee on the Rights of Persons with Disabilities, CRPD),¹⁴ Výboru OSN pro nucená zmizení (Committee on Enforced Disappearances, CED),¹⁵ Výboru OSN proti mučení (Committee against Torture, CAT)¹⁶ a Výboru OSN pro lidská práva (Human Rights Committee)¹⁷ vyplývá, že země má v dodržování a prosazování jednotlivých částí dohod stále nedostatky.

Co se týče práv postižených, CRPD si všímá několika problémů. Jedním z nich je (vzhledem k válce v 90. letech) rozdíl mezi právními nároky civilistů postižených za války, postižených veteránů a lidí se zdravotním postižením, k jehož vzniku došlo až po válce. V tomto duchu je koncipována i státní finanční podpora pro postižené, kdy poslední jmenovaní jsou oproti zraněným za války znevýhodňováni. Podobně zdůrazňuje i fakt, že BiH nepomáhá postiženým v přístupu do veřejných budov či prostředků veřejné dopravy, které stále zůstávají špatně přístupné, ani nevyvíjí aktivitu ve zpřístupňování informací postiženým – například Braillovým písmem, znakovou řečí či titulky při vysílání. Mezi poslední zde vyzdvížené problémy patří ab-

V rámci Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (Convention on the Rights of Persons with Disabilities, CRPD),⁴⁹ Mezinárodní úmluvy na ochranu všech osob před nuceným zmizením (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance, ICCPED),⁵⁰ Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, UNCAT)⁵¹ a Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (International Covenant on Civil and Political Rights, ICCPR)⁵² vznikly příslušné výbory, zmíněné výše (ve stejném pořadí). Jejich úlohou je dohled nad dodržováním a implementací všech částí dohod všemi členskými státy.

sence podpory v zaměstnávání i častá absolutní separace psychicky nemocných či mentálně postižených žen od jejich dětí.¹⁸

V souvislosti s ICCPR byla podána Výborem pro lidská práva zpráva v dubnu 2017. Co se týče legislativy, Výbor zaznamenal nedostatečnou implementaci ICCPR ve všech složkách státu, stejně tak spolupráce s neziskovými organizacemi a pozorovateli nebyla adekvátní.¹⁹

4.2 Diskriminace

I přes zákony proti diskriminaci schválené v posledních letech zůstává v Bosně a Hercegovině toto jednání zakořeněno i v ústavě a volebním zákoně. Do Senátu BiH a do prezidentského úřadu mohou kandidovat pouze příslušníci konstitutivních národů – tedy Bosňáci, Srbové a Chorvati. To vede k diskriminaci Romů, Židů a dalších etnik, která v Bosně žijí. S tím souvisí i stále přítomný

fenomén „dvou škol pod jednou střešou“, kdy jsou děti vyučovány podle rozdílných předpisů na základě etnicity, a to v rozdělených třídách s oddělenými vchody. Se znepokojením Výbor pro lidská práva sleduje i stálý problém s veřejnými projevy nenávisti a vyzývá k důkladnému prošetřování tzv. hate speech, a to i na internetu. Spolu s tím Výbor pro lidská práva vybízí BiH, aby po-

tírala diskriminaci členů LGBT+ komunity – zejména bojem proti vnímání menšinové sexuální orientace či genderové identity coby

choroby a detabuizací tohoto tématu, mimo jiné prostřednictvím veřejně přístupných seminářů a diskuzí.²⁰

4.3 Korupce

Velkým problémem nadále zůstává korupce. Ta postihuje soudy, politiku i obchod. Podle Globálního barometru korupce (Transparency International) z roku 2016 považuje korupci za je-

den ze tří největších problémů státu 55 % obyvatel, takřka stejné množství ale nepovažuje za společensky akceptovatelné její nahlašování.²¹

4.4 Nucená zmizení

Výbor OSN pro nucená zmizení ve své poslední zprávě uvádí, že pro Institut zmizelých osob (Institut za nestale osobe BiH, Missing Persons Institute of BiH) došlo od jeho zřízení ke snížení financování o polovinu. Spolu s tím Výbor pro lidská práva vyzývá ke zřízení fondu pro podporu rodin postižených

zmizením jejich příslušníků. Od konce války zbývá stále téměř osm tisíc pohřešovaných, jejichž případy je nutné vyřešit. CED dále zdůraznil absenci ochrany svědků v případech nucených zmizení a vyzývá zároveň k poskytování psychologické podpory pro oběti a svědky.²²

4.5 Práva žen

Nezaměstnanost žen je v Bosně jednou z nejvyšších v rámci regionu – činí 30 %. Násilí na ženách je pak i podle UN Women rozšířeným a společensky akceptovaným problémem. Podle průzkumu této organizace publikovaného v roce 2013 byla té-

měř polovina žen v Bosně za svůj život vystavena psychickému, fyzickému, sexuálnímu či ekonomickému násilí²³ (forma násilí, kdy je partnerovi bráněno v přístupu k penězům či v chození do práce, čímž je vynucována závislost na druhém).²⁴

4.6 Nezaměstnanost

Nehledě na ekonomický rozvoj země, zůstává mezi obyvateli vysoký podíl nezaměstnaných. Celkový podíl lidí bez práce činí

20,5 %, mezi mladými to pak je téměř 46 %²⁵ a každý čtvrtý nemá práci, nezačíná se a ani nedochází do vzdělávacích institucí.

4.7 Sexuální násilí za války

Ani zde nelze opomenout nedostatečnou péči o oběti války. Tito lidé jsou často vystaveni stigmatizaci a sociálnímu i ekonomickému vyloučení. Ačkoliv stát již pokročil s rozsudky

v kauzách sexuálního násilí za války, jsou to zejména neziskové organizace, kdo zajišťuje pomoc obětem a pomáhá jim v boji s předsudky.²⁶

4.8 Vězeňská zařízení a ill-treatment

V rámci kontroly dodržování ICCPR Rada pro lidská práva vyjádřila znepokojení nad špatným stavem věznic a detenčních zařízení, stejně tak ohledně zpráv o špatném zacházení s vězni a zadrženými. Výbor OSN proti mučení v rámci své pravidelné zprávy přišel s podobnými poznatky, vycházejícími ze zprávy

Evropského výboru pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.²⁷ Ten přišel s informacemi o tom, že v bosenských věznicích je zcela běžné fyzické násilí v podobě fackování či kopání. Některým vězňům bylo vyhrožováno i se zbraní v jejich ústech.²⁸

4.9 Vnitřně přesídlené osoby

Podle údajů Internal Displacement Monitoring Centre²⁹ i Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR)³⁰ zůstává v Bosně od konce války na 99 000 vnitřně přesídlených osob – z větší části tuto skupinu tvoří muslimští obyvatelé

přesídlení během války z území současné Republiky srbské. Tito lidé často čelí předsudkům a diskriminaci jak ve vzdělání, tak v práci, což ztěžuje jejich opětovnou integraci do společnosti.

4.10 Romská menšina

Ačkoliv Výbor pro lidská práva ocenil přístup státu při eliminaci diskriminace proti Romům, zůstává otázka jejich faktické diskriminace ze strany většinového obyvatelstva, vysoká propadavost ve školách a brzká manželství s dívkami od dvanácti let, která jsou pro tuto skupinu specifickým, ač jsou ilegální. Podle poslední zprávy Výboru OSN pro lidská práva ovšem stát

tuto problematiku neřeší. Ke školní docházce jsou ze strany rodiny vyzýváni zejména chlapci, pokud je ředitelé škol přijmou. Dívkám je vzdělávání odepřeno, neboť jejich hlavním údělem je svatba a péče o domácnost.³¹ Osvěta a podpora ve vzdělávání v tomto případě přichází zejména ze strany neziskových organizací a spolků.³²

5 Zpráva dalších organizací

Během roku 2017 se mnoho v oblasti ochrany lidských práv v Bosně a Hercegovině nezlepšilo. Velkým problémem zůstává diskriminace – ať jde o postižené, národnostní menšiny či LGBT+ komunitu. Média stále čelí tlaku zájmových skupin a zůstává nevyjasněných na 20 000 zločinů občanské války.

Zpráva byla vypracována na podkladech těchto organizací: Amnesty International, Human Rights Watch, Sarajevo Open Centre, úřad ombudsmana BiH, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě.

5.1 Práva LGBT+³³

I přes některé dílčí úspěchy, zejména v komunikaci mezi lidskoprávními organizacemi a státními institucemi (například zřízením úřadu obhájce v Kantonu Sarajevo pro ochranu LGBT+ či navázáním komunikace se Sarajevo Open Centre, SOC), jsou příslušníci LGBT+ komunity stále diskriminováni a často utlačováni fyzicky a psychicky. Podle výzkumu SOC byl každý třetí příslušník LGBT+ komunity vystaven diskriminaci, v případě transgender osob jsou to až dvě třetiny.³⁴ Přesnost těchto čísel z velké části ovlivňuje fakt, že lidé odlišné orientace se mnohdy bojí tuto svou rozdílnost přiznat a žijí v utajení. Diskriminace se LGBT+ osob dotýká ve všech oblastech života: od vzdělání či zdravotnické péče až po zaměstnání. Tyto problémy z velké části pramení z nedostatečné snahy státu pomoci LGBT+ komunitě. Podle průzkumu National Democratic Institute z roku 2015 by

se 44 % populace Bosny pokusilo najít léčbu pro své dítě, pokud by zjistilo, že není heterosexuální.³⁵

Nenávistný projev vůči zranitelným skupinám je sice legislativou zakázán ve všech třech částech země, pouze Republika srbská ovšem uznává hate speech i na základě sexuální orientace a genderové identity. Přesto je tento jev stále rozšířený, stejně tak domácí násilí, kdy podle SOC jak k hate speech, tak k domácímu násilí dochází zejména ze strany rodičů a sourozenců. Z jejich průzkumu vychází, že kvůli své identitě se s násilím setkalo téměř 33 % homosexuálních mužů. Posledním zde zdůrazněným omezením života LGBT+ komunity je neuznávání soužití stejnopohlavních párů, které je omezeno jak zákonem, tak strachem z vyloučení ze společnosti.

5.2 Oběti války

Během války v Jugoslávii došlo k řadě válečných zločinů a zločinů proti lidskosti. Mezi ty nevyjasněné patří například i velké množství případů únosů a znásilňování. Podle informací Amnesty International bylo během války obětí znásilnění na 20 000 žen a odhadem 3000 mužů.³⁶ Drtivá většina z nich se stále nedočkala spravedlnosti, přestože ty nejsložitější případy měly být vyřešeny do konce roku 2015.³⁷

I přes veškerá doporučení týkající se sexuálního násilí během války, která Bosna a Hercegovina obdržela během posledního přezkumu, je tempo, kterým se vyšetřování ubírá, stále příliš pomalé. Od roku 2004, kdy začaly být před soudy řešeny případy

válečných zločinů, bylo k roku 2017 vyřešeno pouze 123 případů sexuálního násilí během války. Během této doby se k soudu dostalo zhruba 1 % všech odhadovaných obětí. Spolu s tím se liší i množství usvědčených – zatímco soudy BiH odsoudily 79 % obviněných a soudy FBiH 90 %, soudy v Republice srbské téměř polovinu obžalovaných obvinění zprostitly.³⁸ Ani doporučení ohledně péče o oběti nebyla vyslyšena a zatímco případy jsou pomalu řešeny, obětem se nedostává adekvátní zdravotní péče, a to ani psychologické. Oběti sexuálního násilí ale nejsou jedinými, na kom se válečné dění podepsalo. Po válce bylo hlášeno na 30 tisíc nezvěstných, z toho zhruba třetina se stále pohřešuje.<?>

5.3 Svoboda médií

Ačkoliv je BiH na balkánské poměry státem s dobrým stavem svobody médií,³⁹ ovlivňování ze strany politických kruhů, zastrašování a útoky na novináře či vydavatele nejsou ničím neobvyklým. Od roku 2014, kdy proběhl poslední UPR Bosny a Hercegoviny, se situace nepatrně zlepšila, přesto je ale podstatně horší než před dvanácti lety, kdy BiH dosáhla 19. místa ve World Press Freedom Index.⁴⁰ Úřad ombudsmana ve své výroční zprávě za rok 2017 zmínil několik příčin komplikovaného stavu médií v zemi. Mimo jiné jsou to útoky na žurnalisty, kterých od roku 2012 bylo podle Speciální zprávy úřadu ombudsmana, ze zdrojů organizace BH Novinari, 266.⁴¹ Státní složky data o útocích a výhrůžkách neshromažďují.⁴² Stejně tak dochází i k výhrůžkám fyzickými útoky celým vydavatelstvím on-line či po telefonu.⁴³ Soudy však i v tomto případě řeší situaci příliš pomalu.

Dalším velkým problémem médií v BiH je, podle organizace Freedom House, financování. Majitelé mediálních domů jsou často skrytí, není tedy možné vysledovat, kdo ve skutečnosti vysílání či tisk platí, což může vést k neobjektivitě. Problémem je i přísun peněz z veřejných zdrojů, ten je nejen neprůhledný a bez strategického plánu, ale i nedostatečný. Jediný celostátní veřejnoprávní vysílatel, Bosenskohercegovská radiotelevize, (Bosanskohercegovska radiotelevizija, BHRT) má již několik let dlouhodobě neudržitelný rozpočet.⁴⁴ Poslední částí ohrožení svobody médií v Bosně a Hercegovině, která se týká financování, je přesycení trhu. Novináři jsou pak často placeni málo, či se zpožděním. Některá nakladatelství jsou zase závislá na veřejném financování, což je podle Freedom House dostává pod možný tlak politiků,⁴⁵ a tím zároveň podkopává profesionální novinářinu.⁴⁶

6 Závěr

Vzhledem ke stavu, v jakém byla země zanechána po válce, se Bosna a Hercegovina v oblasti lidských práv posouvá poměrně rychlým tempem. Přesto nelze zapomínat na pozůstatky války či národnostní tenze, které tímto křehkým státem hýbou. Úkol Rady pro lidská práva nebude jednoduchý, Bosna a Hercegovina se potýká s řadou problémů – budou se delegáti zabývat spíše těmi vel-

kými, jako je systém válečných reparací, spravedlnost pro oběti války či lepší ochrana novinářů? Nebo se ponoří hlouběji a pokusí se svými doporučeními cílit na ožehavé národnostní otázky, problémy sexuálních a náboženských menšin či neadekvátní přístup k postiženým? Jaká stanoviska zaujmou státy EU, kam Bosna a Hercegovina zažádala o vstup, ale stále nesplnila náročné podmínky?

Otázky pro jednání

1. Jaký má vaše země postoj k právům LGBT+?
2. Jak se váš stát staví k potenciálnímu členství BiH v Evropské unii?
3. Zapojovala se vaše země do války v BiH, posílala posléze případně rozvojovou pomoc?
4. Měla by BiH více pracovat na pomoci uprchlíkům a vnitřně přesídleným?
5. Má vaše země problém s některou ze zde rozebíraných oblastí lidských práv?
6. Jak se váš stát staví k řešení vnitrostátních záležitostí na mezinárodní scéně – má mezinárodní společenství právo takto zasahovat a doporučovat něco jedné zemi?

Doporučené zdroje

Informační stránka UPR, kde lze mimo jiné nalézt video, v němž je UPR velmi srozumitelně vysvětlen:

<https://www.upr-info.org/en/upr-process/what-is-it>

Stránky HRC, kromě množství obecných informací obsahují novinky (např. informace k současnému průběhu či živý přenos z jednání):

<https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/UPRMain.aspx>

Článek ke genocidě v Bosně. V rámci webu se lze dostat i k dalším článkům pro větší porozumění historii a problematice BiH:

<https://www.history.com/topics/bosnian-genocide>

Článek z března 1992 pojednávající o referendu o nezávislosti, dobře vystihuje tehdejší atmosféru:

https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1992/03/01/bosnians-hold-independence-referendum/9aade8bb-a390-4b3e-82ce-50dee3822ccc/?noredirect=on&utm_term=.468075e0873b

Článek o problematice znásilňování za války a následcích na život:

https://www.independent.co.uk/news/long_reads/bosnia-war-rape-survivors-speak-serbian-soldiers-balkans-women-justice-suffering-a7846546.html

Obsáhlý dokument pojednávající o vyšetřování a hledání osob zmizelých za války v BiH:

https://www.icmp.int/wp-content/uploads/2014/12/StocktakingReport_ENG_web.pdf

Přehled problémů s korupcí v BiH:

<https://www.u4.no/publications/bosnia-and-herzegovina-overview-of-corruption-and-anti-corruption.pdf>

Zpráva ombudsmana o výhrůžkách novinářům:

http://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2017082415202346eng.pdf

Seznam použitých zdrojů

- 1 Q & A on the modalities of the UPR process. UPR Info [online]. Geneva: UPR Info, © 2008-2018 [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <https://www.upr-info.org/en/upr-process/what-is-it/qa-on-the-modalities-of-the-upr-process>
- 2 LAMPE, John R., Paula PICKERING a et al. Bosnia and Herzegovina: Cultural Life. Encyclopædia Britannica [online]. Encyclopædia Britannica, 2018, 28. března 2018 [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Bosnia-and-Herzegovina/Cultural-life#ref223949>
- 3 LAMPE, John R. Bosnian conflict. Encyclopædia Britannica [online]. Encyclopædia Britannica, 2018, 8. března 2018 [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Bosnian-conflict#ref281168>
- 4 VYDROVÁ, Michaela. Před 20 lety začalo obléhání Sarajeva. Dodnes jsou vidět jeho následky. IROZHLAS [online]. Praha: Český rozhlas, © 1997-2018, 2. dubna 2012 [cit. 2018-09-06]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie_historie/pred-20-lety-zacalo-oblehani-sarajeva-dodnes-jsou-videt-jeho-nasledky_201204021518_mvvydrova
- 5 SMITH, R. Jeffrey. Srebrenica massacre. Encyclopædia Britannica [online]. Encyclopædia Britannica, 2018, 22. listopadu 2017 [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Srebrenica-massacre>
- 6 SESAR, Jelena. They cannot forget. Neither should we. Al Jazeera [online]. 2017, 12 Sept 2017 [cit. 2018-07-21]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2017/09/forget-170911072112283.html>
- 7 PLESCHER, Jindřich. Daytonská smlouva ukončila před 21 lety válku v Bosně a Hercegovině. VHU PRAHA [online]. Praha: Vojenský historický ústav Praha [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <http://www.vhu.cz/daytonska-smlouva-ukoncila-obcanskou-valku-v-bosne-a-hercegovine/>
- 8 NARDELLI, Alberto, Denis DZIDIC a Elvira JUKIC. Bosnia and Herzegovina: the world's most complicated system of government?. The Guardian [online]. London: The Guardian, 2018, Wed 8 Oct 2014 [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/news/datablog/2014/oct/08/bosnia-herzegovina-elections-the-worlds-most-complicated-system-of-government>
- 9 Treaty bodies Treaties. OHCHR [online]. Geneva: OHCHR, 2018 [cit. 2018-07-21]. Dostupné z: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx
- 10 Regional Office in South Eastern Europe. Global Focus [online]. Geneva: UNHCR, 2018, 2017 [cit. 2018-07-21]. Dostupné z: http://reporting.unhcr.org/node/12002#_ga=2.88716635.155152369.1532083303-180359103.1532083303
- 11 VIKIC, Elida. Bosnia Failing to Protect Asylum Seekers: Country Appears Ill-equipped to Manage Increase in Arrivals. Human Rights Watch: Defending Human Rights Worldwide [online]. New York: Human Rights Watch, 2018, April 24, 2018 [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/news/2018/04/24/bosnia-failing-protect-asylum-seekers>
- 12 VASIĆ, Vladana, Emina BOŠNJAK, Darko PANDUREVIĆ, Liam ISIĆ, Jozo BLAŽEVIĆ a Lejla HUREMOVIĆ. 2018 Pink Report [online]. In: Sarajevo: Sarajevo Open Centre, 2018, s. 1-57 [cit. 2018-07-21]. Dostupné z: <http://soc.ba/site/wp-content/uploads/2018/05/Pink-Report-2018.pdf>
- 13 Treaty bodies Treaties. OHCHR [online]. Geneva: OHCHR, 2018 [cit. 2018-07-21]. Dostupné z: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx
- 14 Concluding observations on the initial report of Bosnia and Herzegovina : Committee on the Rights of Persons with Disabilities. In: United Nations Digital Library System [online]. Geneva: United Nations, 2017, 2 May 2017 [cit. 2018-08-22]. Dostupné z: https://digitallibrary.un.org/record/1310653/files/CRPD_C_BIH_CO_1-EN.pdf
- 15 Concluding observations on the report submitted by Bosnia and Herzegovina under article 29 (1) of the Convention : Committee on Enforced Disappearances. In: United Nations Digital Library System [online]. Geneva: United Nations, 2017, 3 November 2016 [cit. 2018-08-22]. Dostupné z: https://digitallibrary.un.org/record/1313507/files/CED_C_BIH_CO_1-EN.pdf
- 16 Concluding observations on the 6th periodic report of Bosnia and Herzegovina: Committee against Torture. In: United Nations Digital Library System [online]. Geneva: United Nations, 2017, 22 December 2017 [cit. 2018-08-22]. Dostupné z: https://digitallibrary.un.org/record/1471539/files/CAT_C_BIH_CO_6-EN.pdf
- 17 Concluding observations on the third periodic report of Bosnia and Herzegovina. In: Refworld: The Leader in Refugee Decision Support [online]. Geneva: United Nations, 2018, 13 April 2017 [cit. 2018-08-22]. Dostupné z: <http://www.refworld.org/publisher,HRC,BIH,591e98e44,o.html>
- 18 Concluding observations on the initial report of Bosnia and Herzegovina [online]. In: Geneva: Committee on the Rights of Persons with Disabilities,

- 2017, 2 May 2017, s. 1-10 [cit. 2018-07-21]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/countries/ENACARegion/Pages/BAIndex.aspx>
- 19 Concluding observations on the third periodic report of Bosnia and Herzegovina [online]. In: Geneva: Human Rights Committee, 2017, 13 April 2017, s. 1-7 [cit. 2018-07-21]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/countries/enacaregion/pages/baindex.aspx>
- 20 Concluding observations on the third periodic report of Bosnia and Herzegovina [online]. In: Geneva: Human Rights Committee, 2017, 13 April 2017, s. 1-7 [cit. 2018-07-21]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/countries/enacaregion/pages/baindex.aspx>
- 21 LEE-JONES, Krista. Bosnia and Herzegovina: Overview of corruption and anticorruption. In: U4 Anti-Corruption Resource Centre [online]. Bergen (Norsko): Chr. Michelsen Institute, 26 January 2018 [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <https://www.u4.no/publications/bosnia-and-herzegovina-overview-of-corruption-and-anti-corruption>
- 22 Concluding observations on the report submitted by Bosnia and Herzegovina under article 29 (1) of the Convention : Committee on Enforced Disappearances. In: United Nations Digital Library System [online]. Geneva: United Nations, 2017, 3 November 2016 [cit. 2018-08-22]. Dostupné z: https://digitallibrary.un.org/record/1313507/files/CED_C_BIH_CO_1-EN.pdf
- 23 Prevalence and characteristics of violence against women in BiH. In: UN Women - Europe and Central Asia [online]. New York: United Nations, 2018, 2013 [cit. 2018-08-22]. Dostupné z: http://www2.unwomen.org/-/media/field%20office%20eoca/attachments/publications/country/bosnia/prevalency_study%20vaw%20in%20bih.pdf?la=en & vs=3418
- 24 Co je domácí násilí. Násilí v rodině [online]. Brno: Spondea, © 2018 [cit. 2018-09-28]. Dostupné z: <https://www.nasilivrodine.cz/domaci-nasili/>
- 25 One United Nations Programme and Common Budgetary Framework Bosnia and Herzegovina 2015-2019: 2017 UN Country Results Report. In: United Nations in Bosnia and Herzegovina [online]. Geneva: United Nations, April 2017 [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: http://ba.one.un.org/content/dam/unct/bih/PDFs/UN%20Country%20Results%20Reports/2017_UN_Country_Results_Report.pdf
- 26 BEGIĆ, Selma, Lejla SADIĆ, Salminka FAZLIĆ, Mahir HADŽIĆ, Ensad MILJKOVIĆ a Esmina AVDIBEGOVIĆ. Stigma Against Survivors of Conflict-Related Sexual Violence in Bosnia and Herzegovina - Research Summary. UNFPA Bosnia and Herzegovina [online]. Sarajevo: United Nations Population Fund, 20 June 2015 [cit. 2018-11-09]. Dostupné z: https://ba.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/UNFPA%20Stigma%20Short%20ENG%20FIN1_o.pdf
- 27 Výbor při Radě Evropy.
- 28 Council of Europe: Committee for the Prevention of Torture, Report to the Government of Bosnia and Herzegovina on the visit to Bosnia and Herzegovina carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 29 September to 9 October 2015, 5 July 2016, CPT/Inf (2016) 17, available at: <http://www.refworld.org/docid/57b46d39f.html> [accessed 24 August 2018]
- 29 Bosnia and Herzegovina. IDMC [online]. Geneva: Internal Displacement Monitoring Centre, © 2013-2018 [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <http://www.internal-displacement.org/countries/bosnia-and-herzegovina>
- 30 Internally displaced persons and returnees in Bosnia and Herzegovina. Global Focus [online]. Geneva: United Nations High Commissioner for Refugees [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <http://reporting.unhcr.org/node/15810>
- 31 Bosnia's Roma Try to Break Out of Isolation. Balkan Insight [online]. Sarajevo: Balkan Investigative Reporting Network, 2007, 14 Jun 17 [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <http://www.balkaninsight.com/en/article/bosnia-s-roma-try-to-break-out-of-isolation-06-13-2017-2>
- 32 HESSARBANI, Anja-Lejli. Roma women in the shadow of their identity. Organization for Security and Co-operation in Europe: OSCE [online]. Vienna: Organization for Security and Co-operation in Europe, 7 April 2017 [cit. 2018-11-09]. Dostupné z: <https://www.osce.org/stories/roma-women-in-the-shadow-of-their-identity>
- 33 2018 Pink Report: Annual Report on the State of Human Rights of LGBTI Persons in Bosnia and Herzegovina [online]. In: BOŠNJAK, Emina a et al. Sarajevo: Sarajevo Open Centre, 2018, May 10, 2018 [cit. 2018-08-24]. ISSN 2303-5552. Dostupné z: <http://soc.ba/en/pink-report-2018-annual-report-on-the-state-of-human-rights-of-lgbti-people-in-bosnia-and-herzegovina/>
- 34 Tamtéž
- 35 Bosnia and Herzegovina. In: ILGA-Europe Annual Review 2016 [online]. Brussels: ILGA-Europe, 2016, 47 - 50 [cit. 2018-08-24]. ISBN 978-92-95066-11-3. Dostupné z: <https://www.ilga-europe.org/resources/rainbow-europe/2016>

- 36 Bosnia and Herzegovina: Last chance for justice for over 20,000 wartime sexual violence survivors. Amnesty International [online]. London: Amnesty International, © 2018, 12 September 2017 [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2017/09/bosnia-and-herzegovina-last-chance-for-justice-for-over-20000-wartime-sexual-violence-survivors/>, WE NEED SUPPORT, NOT PITY: LAST CHANCE FOR JUSTICE FOR BOSNIA'S WARTIME RAPE SURVIVORS [online]. In: London: Amnesty International, 2017, 3 - 54 [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/documents/eur63/6679/2017/en/>
- 37 Concluding observations on the third periodic report of Bosnia and Herzegovina [online]. In: Geneva: Human Rights Committee, 2017, 13 April 2017, s. 1-7 [cit. 2018-07-21]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/countries/enacaregion/pages/baindex.aspx>
- 38 Viz 40
- Concluding observations on the report submitted by Bosnia and Herzegovina under article 29 (1) of the Convention : Committee on Enforced Disappearances [online]. In: Geneva: United Nations, 2016, 3 Nov. 2016 [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/1313507>
- 39 2018 World Press Freedom Index. RSF [online]. Paris: Reporters without borders, 2016 [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <https://rsf.org/en/ranking/2018>
- 40 SPAIC, Igor. Bosnia Ombudsman Report Highlights Worrying Media Trends. Balkan Insight [online]. Sarajevo: BIRN, 2007, 28 Aug 17 [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <http://www.balkaninsight.com/en/article/bosnia-ombudsman-report-highlights-worrying-media-trends-08-28-2017>
- 41 Nations in Transit 2018: Bosnia and Herzegovina. Freedom House [online]. Washington: Freedom House, 2018 [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2018/bosnia-and-herzegovina>
- 42 Bosnia and Herzegovina 2018 Report. European Commission [online]. Brusel: Evropská komise, 17. 4. 2018 [cit. 2018-11-21]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20180417-bosnia-and-herzegovina-report.pdf>
- 43 Recent threats and attack on journalists in Bosnia and Herzegovina unacceptable, says OSCE media freedom representative. Organization for Security and Co-operation in Europe [online]. Vienna: Organization for Security and Co-operation in Europe, 16 September 2016 [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <https://www.osce.org/fom/264751>
- 44 Viz 46
- 45 Nations in Transit 2018: Bosnia and Herzegovina. Freedom House [online]. Washington: Freedom House, 2018 [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2018/bosnia-and-herzegovina>
- 46 MUSIĆ, Zlatan. Free (falling) media in Bosnia and Herzegovina. Organization for Security and Co-operation in Europe [online]. Vienna: Organization for Security and Co-operation in Europe, 3 May 2016 [cit. 2018-08-24]. Dostupné z: <https://www.osce.org/bih/238051>
- 47 UPR Review Process. In: OHCHR | HRC [online]. Geneva: United Nations Human Rights Council, © 2018 [cit. 2018-08-25]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/SiteCollectionImages/Bodies/UPR/UPR-Review-banner2.png>
- 48 FIORI, Matteo. The Foča „Rape Camps“: A dark page read through the ICTY's jurisprudence. The Hague Justice Portal [online]. Hague: Hague Academic Coalition, © 2005-2016, 19 Dec 2007 [cit. 2018-11-08]. Dostupné z: <http://www.haguejusticeportal.net/index.php?id=8712>
- 49 Convention on the Rights of Persons with Disabilities. OHCHR [online]. Geneva: OHCHR, © 1996-2018, 2006 [cit. 2018-11-08]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/ConventionRightsPersonsWithDisabilities.aspx#34>
- 50 International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance. OHCHR [online]. Geneva: OHCHR, © 1996-2018, 2006 [cit. 2018-11-08]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CED/Pages/ConventionCED.aspx>
- 51 Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment. OHCHR [online]. Geneva: OHCHR, © 1996-2018, 1984 [cit. 2018-11-08]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CAT.aspx>
- 52 International Covenant on Civil and Political Rights. OHCHR [online]. Geneva: OHCHR, © 1996-2018, 1966 [cit. 2018-11-08]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CCPR.aspx>

tohle je generální partner

tohle jsou TOP partneři

tohle jsou partneři

tohle jsou podporovatelé

tohle jsou mediální partneři

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

RESPEKT